

i.remissvar@regeringskansliet.se
i.e.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande över reviderade förslag av EU:s gasmarknadspaket

Er beteckning: I2021/03361

Bakgrund

I EU:s klimatlag fastläs att unionens utsläpp av klimatgaser ska minska med minst 55 procent mellan 1990 och 2030 och att EU ska vara klimatneutralt 2050. För uppnå detta och samtidigt bidra till ökad konkurrenskraft, jobb och tillväxt behövs en radikal förändring av energisystemet. Därför föreslås en revidering av regelverken i EU:s gasmarknadspaket. Målet är att möjliggöra införande av förnybara och koldioxidsnåla gaser i energisystemet samt att möjliggöra en utfasning av naturgas, vilket i förlängningen ska bidra till att målet om klimatneutralitet kan nås.

Övergripande synpunkter

Länsstyrelsen välkomnar initiativ för en övergång mot en mer förnybar och koldioxidsnål gasmarknad. Länsstyrelsen delar analysen att det är önskvärt att avkarbonisera gassektorn, öka flexibiliteten i elsystemet, minska beroendet av importerad naturgas, möjliggöra lagring och ökad produktion av förnybar el samt att öka kundengagemanget. På ett övergripande plan är Länsstyrelsen därför positiv till de reviderade förslagen av EU:s gasmarknadspaket. Länsstyrelsen vill dock påtala att det är av stor vikt att förutsättningarna för produktion och användning av biogas inte försämras.

Övriga synpunkter

Vätgasen har stor potential, men Sverige har andra förutsättningar än EU

Länsstyrelsen menar att vätgas kan få en viktig roll även i det svenska energisystemet. Dels kan vätgas fungera som insatsvara i vissa industriprocesser, exempelvis inom stål- och kemiindustrin. Dels kan vätgas vara ett alternativ inom transportsektorn, främst för tunga transporter, sjöfart och luftfart där direkt elektrifiering är svår genomförbart. En stor fördel med vätgas är att den möjliggör lagring av energi och att produktionen kan ske när tillgången på förnybar el är hög. Således är vätgas en mångsidig gas som kan användas som insatsvara, som bränsle samt som energibärare vid

energilagring. Samtidigt ska påtalas att det sker stora energiförluster när gas omvandlas till el och när el omvandlas till gas.

På den europeiska kontinenten och i Storbritannien finns ett vittomfattande ledningsnät för gas. Inom EU står gas för 22 procent av energianvändningen och gasen används i hög utsträckning för att generera el och värme i gaskombikraftverk. I Sverige är det istället industrin som är den dominerande avnämaren på gasmarknaden. Det svenska gasnätet är begränsat till sydvästra Sverige. En annan skillnad är att biogas står för en relativt hög andel på den svenska gasmarknaden, medan fossilbaserad gas dominerar stort i EU.

Glöm inte biogasen

I förslaget framgår att EU hyser stark tilltro till förnybar vätgas, det vill säga vätgas som framställs av förnybar el. Den förnybara vätgasen ses som en mycket viktig pusselbit för att nå målet om klimatneutralitet 2050. Länsstyrelsen vill därför påminna om att biogas också är en viktig resurs som skulle kunna utnyttjas i högre grad såväl nationellt som inom EU. Biogas kan dessutom enkelt injiceras i befintligt naturgasnät.

Det finns goda exempel där biogas har en dominerande roll på gasmarknaden och där lokala aktörer producerar biogas av substrat från närområdet. Exempelvis driver Gekås Ullared AB, Falkenbergs kommun och Eon en gemensam biogasanläggning i Falkenberg och under hösten driftsatte lantmannaägda Vessige Biogas en uppgraderingsanläggning som har anslutits till det västsvenska gasnätet strax utanför Falkenberg.

Under de senaste åren har det gjorts betydande investeringar i olika biogasanläggningarna och flera nya projekt är i sin linda. Exempelvis beviljades 22 biogasanläggningar investeringsstöd från Klimatklivet 2021. Befintliga och planerade anläggningar kan bidra med stor klimatnytta och möjliggöra en fortsatt utfasning av fossila bränslen. Vid tillverkning av biogas erhålls dessutom biogödsel, vilket i sin tur kan användas som växtnäring. Därmed kan nettoutsläppen av klimatgaser från gödselhantering och konstgödning minskas.

Sammantaget menar Länsstyrelsen att biogas har en viktig roll i den cirkulära ekonomin och att det är av stor vikt att förutsättningarna för produktion och användning av biogas inte försämras.

Gasen behöver vara hållbar innan 2050

Trots att förslaget till stor del fokuserar på förnybar vätgas är det tydligt att naturgas och fossilbaserad vätgas kommer ha en stor roll i EU:s energisystem ända fram till 2049. Länsstyrelsen vill därför påtala angelägenheten av att fasa ut de fossila gaserna tidigare än 2050, för att därigenom öka möjligheterna att nå de internationella klimatmålen. Länsstyrelsen önskar därför att biogas och förnybar vätgas får en

tydlig och tidig prioritet före fossilbaserade gaser (inklusive så kallad koldioxidsnål vätgas). I andra hand kan det övervägas om gränsvärdena för vad som klassas som koldioxidsnål vätgas kan skärpas. Likaså är det önskvärt att naturgas inte klassificerar som en hållbar investering i EU:s taxonomi.

Infrastruktur för vätgas

Förslaget innefattar ett omfattande regelverk för vätgasinfrastruktur, inklusive regler för ledningsnät. För att säkerställa att produktion, distribution och lagring av vätgas sker på ett säkert och hållbart sätt samtidigt som en omställning till fossilfrihet möjliggörs, behöver även nationella regelverk, tillståndprocesser och regelverk utredas och utvecklas. Detta påtalas även i Energimyndighetens *Förslag till Sveriges nationella strategi för vätgas, elektrobränslen och ammoniak* (2021).

Länsstyrelsen bedömer att rörledningar initialt främst kommer vara aktuellt inom de lokala och regionala vätgaskluster som redan finns eller håller på att utvecklas. På längre sikt kan det dock vara intressant att koppla samman dessa industriella kluster med varandra. På sikt kan det även bli aktuellt att överföra vätgas till land via ledning från havsbaserade vindkraftsparker med integrerade elektrolysörer.

Nätplanering

Enligt förslaget ska det utvecklas unionsgemensamma icke-bindande och tioåriga nätutvecklingsplaner för vätgas. Ett syfte med detta är att säkerställa öppenhet kring utvecklingen av näten. Vidare påtalas att det krävs regional samverkan för att erhålla en effektiv nätplanering. I EU:s strategi för integrering av energisystem framhålls också att koordinerad planering och drift av hela EU:s energisystem är en förutsättning för att nå klimatmålen 2050. Länsstyrelsen är positiv till en ökad samplanering, men vill samtidigt betona vikten av skyndsamma lösningar. Något som är en förutsättning för att kunna nå Parisavtalets klimatmål.

Regional integration

I förslaget påtalas att frivillig regional marknadsintegration kan ge fördelar. Specifikt nämns fusioner, men även regionala handelsavtal torde vara relevanta på gasmarknaden. En fördel med regional integration är att infrastruktur kan utnyttjas effektivt och att mindre aktörer kan samverka och därigenom öka sin konkurrenskraft gentemot större aktörer som har stordriftsfördelar. Länsstyrelsen är positiv till detta, men ser även risker för missbruk. Därför är det av stor vikt att detta bevakas av berörda konkurrensmyndigheter, speciellt med tanke på att medlemsländer och tillsynsmyndigheter ska uppmuntra och underlätta regional integration (punkt 134 i direktivet).

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Brittis Benzler med energi- och klimatsamordnare Patrik Ekheimer som föredragande. I den slutliga handläggningen har också länsråd Jörgen Peters och enhetschef Cecilia Engström medverkat.

Brittis Benzler

Patrik Ekheimer

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Så här hanterar Länsstyrelsen personuppgifter

Information om hur vi hanterar dessa finns på
www.lansstyrelsen.se/dataskydd.